MONITOR

Na R. P. 1774.

Nro. LXI.

Dnia 30. Lipca.

O pomiarkowaniu wydatkow

MOSCI PANIE MONITOR

JEzli pragniemy prawdziwego y gruntownego nabyć na tym świecie

honoru, mamy się koniecznie z naszemi wydatkami miarkować. Bo iakże ma ten sobie na honor zarobić, ktory roztrwaniaiąc dobra, szczegulnie na swoiey zasadza się dumie? Wszak z doświadczenia widziemy, iż nie natym gruntuie się punkt honoru, co może być z naszego bliźniego z uszczerbkiem. Daymy to, że nie ieden chcący zadosyć uczynić swoiey passyi, ktorą ma w rozpraszaniu nad zamiar dochodow swoich, a nie maiąc na to intraty, ktoraby iego dalszey okazałości wystarczyć mogła, uciemięża poddanych, a nakoniec ich maiątki y własności wydziera, czyliż tym samym sobie nie szkodzi? Wiemy bowiem dobrze, iż mylą się ci w swoim przesądzie według maxymy rozlicznych Politykow, ktorzy rozumieią, iż przymnożenie ich maiątku na uciemiężeniu ubogich chłopkow zależy. Ale iaki ztąd pożytek

tek ſpodziewaią ſię odnieść ci, ktorych wydatek przewyżſza dochody, wcale tego poiąć nie mogę. Bo ieżli rozumieią, iż przez to podwyżſzyć ſię mogą, przez otrzymanie iakiego urzędu, wcale w tym oſzukuią ſię, gdyż zwierzchność nigdy takiemu nie może powierzyć ſprawowanie publicznego urzędu, ktory rządzić ſprawami domowemi nie ieſt ſpoſobny. A tak gdy tylko ta paſſya, gorę nad człowiekiem weźmie, tedy on graniem, bieſiadami, myśliſtwem, słowem rzekłſzy, rozpuſtą bawiąc ſię, zarzuca w ſobie wſzyſtkie te talenta, ktorych przez wzwyż pomienione zabawy użyć nie może. Gdyby to ieſzcze te ſzkody z niepomiarkowania dochodow pochodzące, (o ktorych iuż mowiłem) zlewały ſię na ludzi, słuſznieby iuż tego poprzeſtać mogli, ale że tak okropne wiodą za ſobą okoliczności, chronić ſię więc tey

niepotrzebney okazałości, właśnie iako zarazy potrzeba. Mamy tyſiączne y prawie nie przeliczone, á uwagi godne przykłady, ktore tak wielu do oſtatniey przyprowadziło nędzy, nad ktorych loſem ſłuſznie wzruſzyć ſię powinniśmy. Widzieliśmy do czego ich przyprowadziła utrata Dobr: aby ſobie wkorzenioney zadosyć uczynili paſſyi. Widzieliśmy nakoniec do iakich nałogow przyprowadziło ich roztrwonienie wydatkow, nie zgadzaiące ſię z ich dochodami, ktore tu wyrazić, rzecz nie potrzebna, á mnie przytrudna dla wielości ich zdaie ſię.

Nie dowodzę ia tu, aby w każdey mierze rozrzutność miała być naganną; znayduią ſię wprawdzie rożne przypadki, ktore ią wielce chwalebną czynią. Widząc bowiem nie ieden troſkliwie dbaiący o dobro publiczne

Oby-

Obywatel, że Oyczyzna w czaſie potrzeby znayduie ſię w niedoſtatku, a będąc wſtanie podźwignienia y poratowania iey, może ſwoie dobra, maiątki, na uſługi Rzeczypoſpolitey ſakryfikować. Albo gdy nato tracić będziemy dochody naſze, co może być naſzych Przyiacioł y bliźnich pomocą y ratunkiem. Ale gdy tylko te okoliczności zachodzić nie będą, koniecznie obowiązani ieſteśmy z naſzemi miarkować ſię dochodami, bo inaczey zawſze w całym życia naſzego przeciągu będzie nam zbywało na potrzebnych do ſpołeczności ludzkiey rzeczach. A tak ani nabyć prawdziwego honoru, do ktorego z krzywdą bliźniego dążemy, nie można, ani też go ſzukać tym ſpoſobem nigdy nie powinniśmy.

Antoni Uſzczypliwſki
Kaſztelanic Kokomoreńſki

II.

II.

Gens te nobilem non facit, ſed virtus

MOSCI PANIE MONITOR

DZiwna rzecz, że u nas mniey tych poważaią, ktorzy ſami ſobie ziednali zaſzczyt w Oyczyźnie; niźli tych, ktorzy ſami z ſiebie nic nie przydali do zarobionego przez Przodkow. Jedni gdy uyrzą takiego Człowieka, gardzą nim, udaią wſzyſtkie iego zaſługiwania ſię za wykrętne lub podchlebne; a to iego uſzczęśliwienie bardzey Pańſkiemu rezonowi, lub intereſſowi iakiemu, nie zaſługom przypiſuią.

Drudzy uznaią ſłuſzność w iego uſzczę-

uſzczęśliwieniu, zaś ſami popełniaią nieſłuſzność, gdy nim gardzą dla tego, że naprzykład był wprzod miernego urodzenia. Patrz W.M. Pan iak wielka nie ſłuſzność! co wiele Oſob za ſłuſzność uznało, to iedney ganić. O iak y to wielki nierozſądek: dla tego gardzić, dla czego bardziey ſzacować potrzeba.

Niechay wyznaią takowi, ktorego bardziey Rzemieślnika według ſłuſzności ſzacuią, czyli tego, ktory z proſtey gliny ulepił delikatne y bardzo piękne naczynie, naprzykład przednie Porcellany? czyli tego, co z przedniego Złota miernie kształtne uleie naczynie? Albo czy tego Rolnika po-

trze-

trzeba chwalić, co z piaſczyſtey Roli czyni urodzayną, czyli tego, co na urodzayney y dobrze uprawney ſame chwaſty zaſiewa, lub przynaymniey niedba o zaſiew?